

Journalistisk Jihad i Jenin

| av Lisa Abramowicz

Tunga media mäter uppgifter och fakta från olika aktörer med helt olika måttstockar när de rapporterar från Mellanösternkonflikten.

Och det betyder att rapporteringen inte går att lita på.

WALL WTTREET JOURNAL beskriver på ledarplats den 11 april i år hur journalister har formulerat sig under den senaste Mellanösternkrisen med rubriken "Sharia Journalism". Bland annat tar ledaren upp hur hård kritik har riktats mot Israel för att försvåra arbetet för journalister under en alltmer krigsliknande situation, men kritiken mot den palestinska sidan har varit mycket hovsam eller obefintlig.

Arafat och den palestinska myndigheten (PA) har enligt David Horovitz (Jerusalem Report) i årtal kunnat hota och misshandla journalister utan att det gjorts något större väsen av det. Ett exempel är den brutala lynchning av två israeliska reservister som ägde rum i Ramallah i oktober 2000 och som filmades av italienska fotografer. Riccardo Cristiano från den statliga TV-stationen RAI skrev efteråt ett brev till den palestinska myndigheten och bad om ursäkt för sina landsmän, som förklarades vara från en privat TV-station. "Vi understryker att vi respekterar de regler för adekvat journalistiskt arbete med den palestinska myndigheten som vi har och därför skulle vi aldrig göra något sådant." Brevet publicerades senare i en palestinsk tid-

ning, vilket är anledningen till att världen över huvud taget känner till incidenten. RAI försökte försvara Cristianos oprofessionella beteende med att säga att han hade blivit misshandlad av palestinier tidigare.

Det fanns många meter film som visade de spontana glädjeytringarna över terrordåden den 11 september i de palestinska områdena och som helt sonika beslagtogs av de palestinska myndigheterna. Utländska filmteam avvisades från de palestinskkontrollerade områdena då och senare.

"Vanligt är att publicera att 'sex palestinier har dödats i Gaza', men inte att skriva att det skedde i samband med eldstrider eller då en självmordsbombare försökte ta sig in i ett hus."

fram, eller får en mer undanskymd plats i rapporteringen.

En skillnad för reportrar är ju också att Israel är en öppen demokrati med yttrandefrihet medan den palestinska myndigheten och de palestinska områdena inte

HOT MOT

JOURNALISTER GÅR HEM

Men inte skulle väl svenska journalister låta sig hotas till att inte skriva annat än sanningen och hela sanningen? Tja, ska man tro röster från Publicistklubbens senaste möte, den 13 maj, så är det både på grund av palestinska hot och att man vill hjälpa den svagare parten som obehagliga fakta om den palestinska sidan inte riktigt kommer

är det. Resultatet är att rapporteringen blir obalanserad och missvisande. Denna obalans tar sig till exempel uttryck i att mängder av obekräftade palestinska påståenden som misskrediterar Israel snabbt och noggrant rapporteras. Om det senare visar sig vara osanning eller överdrift, är man inte lika snabb med att dementera dessa påståenden, om det alls görs.

Det är alltså av flera olika skäl och omständigheter viktigt att särskilt noga granska rapporteringen från Mellanöstern.

Det finns flera korrespondenter i Mellanöstern som sköter sitt svåra och ibland farliga arbete på ett balanserat sätt. Det gäller även redaktioner och redaktörer här hemma. Det finns dock de som inte gör det. Det finns de som förvandlar sig från rapportör till debattör, eller till och med försvarsadvokat för den ena sidan i konflikten. Information förvandlas till desinformation.

HJERTÉN I JENIN

Tidningarnas Telegrambyrå (TT) har påfallande ofta haft svårt att hålla isär nyheter och åsikter i Mellanösternkonflikten. Ett exempel är Stefan Hjertén, TT:s Mellanösternkorrespondent, som skrev om vapensmugglingsbåten Karine A den 8 februari i år, där alla argument som talade för att båten inte kunde vara Arafats och hans myndighets ansvar radades upp. När sedan Arafat och PA tog på sig ansvaret för vapensmugglingen, dementerade inte Hjertén sina påståenden.

Hjerténs rapport från Jenin den 10 april byggde bland annat på "rykten" från "en flicka, vars israeliska pojkvän inkallats och befann sig nära Jenin". Samma telegram berättade att "dödssiffrorna stiger ständigt på båda sidor – hos israelerna i tiotal, på den palestinska sidan i hundratal". Vem som förser Hjertén med dessa alarmerande siffror framgår inte. Uppskattningen att antalet döda palestinier i Jenin räknas "i hundratal" återkommer bland annat dagen därpå i Göteborgs-Posten. Om den är hämtad från TT eller annorstädes framgår ej.

Human Rights Watch räknar senare till 52 döda palestinier, varav de allra flesta i strid, en siffra som kan tänkas "stiga något, dock ej dramatiskt". Amnesty International bekräftar senare via sin militäre expert David Holley samma siffror. Nu har även den palestinske Fatah-ledaren Moussa på Norra Västbanken tagit tillbaka de tidigare höga siffrorna (500) och räknar med 56 döda palestinier.

EN HELT ANNAN BILD FRÅN AP

En helt annan syn präglade den amerikanska nyhetsbyrå AP:s rapportering under samma tid. Till skillnad från TT berättade man att israelisk militär direkt vid inträdet i lägret möttes av våldsamt motstånd. "Beväpnade män i lägret hade förberett stora mängder hemmagjorda granater och bomber och byggt barrikader för att försvåra israelernas inträde." (3/4 -02)

AP gör också en telefonintervju med Ziad Amer, lokal ledare för al-Aqsa-brigaden – en grupp som har kopplingar till Arafats Fatah-rörelse och som tagit på sig flera av de senaste självmordsattackerna. "Vi ska ge ockupanterna en läxa de aldrig kommer att glömma", säger Amer till AP. När Amer "såg de israeliska trupperna på väg in, samlade han sitt gäng av unga miliser med gevär och barn med granater för att bemöta dem. En timme senare var han död, skjuten av israelisk stridsvagnseld. Han sköt mot stridsvagnen, sa ett vittne, och stridsvagnen sköt tillbaka", skriver AP. Medan TT:s rapportering under den första veckans strider präglas av osammanhängande brottstycken av palestinska vittnesmål om förödelse och våld mot civila, karaktäriseras AP-telegrammen till stor del av förståelse för och legitimering av den israeliska försvarsmaktens våld.

Den dödade al-Aqsa-ledaren Amer är enligt AP "precis den typ av palestinsk militant som israelerna riktar in sig på i sin operation, vars uttalade mål är att krossa 'terrorismens infrastruktur' på Västbanken. Medkämper Osama Najeh säger att Amer tillbringade sju år i israeliskt fängelse under den första intifadan ... När han var aktiv i Fatah dömdes han till mord på en palestinier som var misstänkt kollaboratör." (4 april).

AP pratar också med en Hamas-ledare på plats, som säger att "Arafats Fatah-rörelse och andra fraktioner har gått samman och delat ut bälten med dynamit till det belägrade lägrets invånare. 'Ingen jobbar som Fatah eller Hamas, alla jobbar tillsammans'", berättar Hamas-ledaren för AP (6 april).

Denna rapportering som berättar om strider och inte om massaker bekräftas av arabiska tidningar som Al-Ahram. Men svenska TT vet alltså bättre.

När palestinska offer skördas beskriver TT dem i bilder med namn, ålder, kön, yrke medan sällan detaljer om israeliska offer avslöjas. Många tidningar klipper dessutom i TT:s telegram på ett sätt som gör nyhetsrapporteringen ännu mer missvisande. Vanligt är att publicera att "sex palestinier har dödats i Gaza", men

"...den 'vackra sången i Födelsekyrkan' överröstas av israeliska stridsvagnars motorskrammel. Det pågår dessutom israelisk skottlossning. Som om det var en kyrkokör som barrikaderat sig i Födelsekyrkan."

inte att skriva att det skedde i samband med eldstrider eller då en självmordsbombare försökte ta sig in i ett hus.

RADION DELTAR OCKSÅ I KAMPEN

Det finns andra exempel på rapportering där journalister driver sina privata teorier utan att redovisa något underlag: "Många anser att Sharon vill göra slut på palestinierna, men det kommer han ju inte att lyckas med" rapporterade Sveriges Radios Mellanösterkorrespondent Lars Gunnar Erlandson i God morgon Världen i P1 den 30 december 2001. Ingen källhänvisning, ingen kommentar från programledaren, bara ett påstående om stämpling till folkmord så där i förbigående.

Jag kontaktade Erlandson angående uttalandet. Erlandson rättade sig till att den palestinska opinionen ("Många anser 'visar sig vara' den palestinska opinionen menar", det vill säga motparten i konflikten, inte några namngivna elel israeliska källor.) menar att Sharon vill förvisa palestinierna (Det är ju inte heller sant, men i alla fall en helt annan sak än folkmord). Den 17 mars är Erlandson på plats för att rapportera om den senaste utvecklingen, och beger sig till Betlehem. Därifrån rapporterar han om palestiniernas frustration när den "vackra sången i Födelsekyrkan" överröstas av israeliska stridsvagnars motorskrammel. Det pågår dessutom israelisk skottlossning. Som om det var en kyrkokör som barrikaderat sig i Födelsekyrkan. Först senare får vi veta att palestinska krypskyttar hela morgonen har skjutit från Betlehem mot en Jerusalemförort.

Ensidigheten kan vara ännu värre. Erlandson kan utförligt beskriva hur två palestinier skjutits ihjäl utanför den israeliska staden Hadera, utan att nämna att dessa två tidigare anfallit en israelisk personbil och dödat respektive skadat dess passagerare. Palestiniernas terror beskrivs som ett uttryck för desperation medan israeliskt försvar mot denna terror är "hämd".

Den 15 maj rapporterade Erlandson från al Nakba (Katastrofen) – åminnelse dagen av Israels bildande 1948. Han berättade då helt sensationellt att 700 000 palestinier "fördrevs" den 15 maj 1948.

Sanningen är att flyktingfrågan är mycket komplicerad. Många flydde och andra fördrevs under det blodiga krig som varade i över ett år. På båda sidor av konflikten. Även judar från de områden som Jordanien kom att ockupera. Det faller på sin egen orimlighet att de nyblivna israelerna, som då endast var 650 000 människor skulle ha fördrivit 700 000 palestinier på en dag.

I Erlandsons rapportering intervjuas eller porträtteras

sällan varken israeliska offer eller israeliska militärer eller politiker. Men vi kan alltid vara säkra på att få den palestinska (och oftast obekräftade) versionen av händelserna.

Aftonbladets Olle Svenning skrev i december att "Sharon gav order om massakrerna i Sabra och Shatila". Svenning svarade på förfrågan om detta att Sharon hade "en indirekt skuld". För mig är det en väldig skillnad mellan "gav order" och "indirekt skuld". För Svenning är det samma sak.

Just Aftonbladet präglas av en onyanserad Israelkritik bland såväl ledarskribenter som krönikörer. Tidningen kan inte ens avhålla sig från gamla antisemitiska associationer såsom rubriken på ledarplats just vid påsktid – "Den korsfäste Arafat", en analogi till den korsfäste Jesus för vilken judarna har fått skulden i 2000 år.

Krönikören Carl Hamilton beskrev nyligen Israels handlingar som "folkmordspolitik".

INTE VILKA MEDIA SOM HELST

Det är alltså inte vilka media som helst som gör sådana övertramp, utan det gäller Sveriges största nyhetsbyrå, det licensfinansierade public serviceorganet Sveriges Radio, och Sveriges största tidning.

Till raden kan man också lägga riksdagens annars snustorra officiella tidskrift "Från Riksdag&Departement" som den 19 mars publicerade en bakgrundsartikel om Mellanöstern med en minst sagt obalanserad syn på konflikten. Också där drevs Lars-Gunnar Erlandssons tes om att 700 000 palestinier skulle ha fördrivits, jagats på flykt, den 15 maj 1948. Visst är det legitimt att rapportera kritiskt från Israel, precis som från vilken annan stat som helst. Självklart är riskerna för att göra sådant som det finns

"Erlandson kan utförligt beskriva hur två palestinier skjutits ihjäl utanför den israeliska staden Hadera, utan att nämna att dessa två tidigare anfallit en israelisk personbil och dödat respektive skadat dess passagerare."

anledning att kritisera särskilt stora i en så komplicerad konflikt som den i Mellanöstern.

Men det är oacceptabelt med en så obalanserad och partisk journalistik som vi ser i rapporteringen från Israel. Journalisterna gör ett dåligt jobb när kritik endast riktas mot Israel och när rapporterna från den palestinska verkligheten endast går ut på att utmåla palestinier som offer som i sin desperation inte har några andra val än terror. En sådan dålig beskrivning av verkligheten ökar varken förståelsen av den komplicerade konflikten eller underlättar självständiga ställningstaganden.

Men det kanske inte ens var meningen?

Lisa Abramowicz (e.abramowicz@telia.com) är ordförande i Svensk Israel-information.